

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

LUKEMATTOMIA KIRJOJA 1

TÄYTEEN MITTAAAN

RAOUL PALMGREN: MAKSIM GORKI:
ELÄMÄ JA TEOKSET

VILLE HÄNNINEN

Täyteen mittaan

Ville Hänninen

Täyteen mittaan

Raoul Palmgren:
Maksim Gorki – elämä ja teokset

Kustantamo Helmivyö

Turku 2021

Kiitos: Suomen Kulttuurirahasto

Ville Hänninen: Täyteen mittaan

Lukemattomia kirjoja 1

ISBN 978-952-7211-85-4

Painopaikka: BoD, Nordestedt, Saksa

Maksiimi

Tavallisesti yhden tai kahden lauseen mittainen ytimekäs elämänohje. Käsite on peräisin Aristoteleelta.

– Tieteen termipankki

Maksimi

Maksimi (lyhenne maks. tai max) tarkoittaa yleiskielessä ja tekniikassa korkeinta arvoa tai enimmäisarvoa. Matematiikassa maksimi tarkoittaa usein lukujoukon tai funktion suurinta arvoa tarkasteluvälillä. – – Funktion paikallinen eli lokaali maksimi tarkoittaa hetkellistä suurinta arvoa, jonka funktio saavuttaa jollain argumentin arvoalueella. Esimerkiksi jos lampun valovoimakkuus vaihtelee ajan funktiona niin että se vuoroin kirkastuu, vuoroin himmenee, niin sen kirkkaus on paikallisessa maksimissaan aina silloin, kun lamppu loistaa kirkkaimmillaan.

– Wikipedia

Maksim

Venäläinen miehen etunimi, muodostettu latinan sanasta *maximus*, suurin. Maksim Gorkin (1868–1936) oikea nimi oli Aleksei Maksimovitš Peškov.

I

Työhuoneeni on helsinkiläisen mittapuulla suuri, 40 neliömetriä. Niin on oltava. Tolkutan itselleni, etten tulisi toimeen vähemmällä, koska kirjat ja lehdet vievät kaiken tilan. Minulla on niin paljon kirjoja että ne eivät pysy ka-soissaan enkä jaksa pystyttää hyllyjä ratkaisemaan ongelmaa koska ajatuskin sellaisesta hienvuodatkuksesta on poissa työajasta.

Siksi täällä lojuu hyllyjä ja niiden vieressä hyllytyömaita, jotka ovat jääneet kesken kuin naapurilähiön ortodoksinen kirkko. Ulkopuoliselle on vuosia näkynyt pelkkä ranka. Kaikkialla on kaikkea limittäin, lomittain, sivuttain, pystypäin.

Se ei harmita. Kasat kielivät työstä, jota on tehtävä. Jollei, niin kaikki menee. Sotku ei ole ongelma vaan pysyvyyttä. Niin kauan kuin on kaaosta, on toivoa. Ja ilman sitä en jaksa.

Jotenkin valmiilta koko tilassa tuntuu vain sohvan vieressä sijaitseva tyylikäs vanha kirjahylly. Ennen oli puukehikkoinen lasiovikin, mutta muutto työhuoneelta toiselle ei käynyt ongelmitta. Silti hylly tuntuu juhlavalta.

Se on edustushylly itselleni. Kun muuta toivoa ei ole, katselen hyllyäni. Tällaisten asioiden parissa olen häärinyt, tällaiselle tuhannet tunnit pyhitänyt.

Olen täyttänyt edustushyllyn mieluisimmilla jutun ja ajatusten aiheillani. Joukossa on Pilajuttuja ja piirroksia -lehden sidottuja vuosikertoja, David

Kunzlen järkäle sarjakuvan esihistoriasta, Ulla-Lena Lundbergin kalliomaalauksia ja -piirroksia käsittelevä *Jagarens leende*, Eeva Joenpellon romaanit upeiden kirjanpäällistensä vuoksi, Henrik Tikkasen tuotanto sitä mukaa kuin löydän sitä kasoistani...

Usein kun kaipaen ajatuksia tai mielenrauhaa, tartun samoihin ainaisiin julkaisuihin. Kääriydyn peiton alle ja plärään vaikka *Kulosaarentie 8:aa* 40:nneen kerran. Nyt hyllyyn on alkanut tunkea 1980-luvun Helsingin Sanomien Kuukausiliitteitä 1980-luvun Parnassojen, 1970-luvun pornolehtien, 1960-luvun Nykypostien ja 1920-luvun työväenlehtien viereen. Hankkeita ja irtoneaisia toiveita, mutta vasta muhimassa.

Edustusvaikutelmaa vahvistaa, että olen asetellut hyllyn päälle työstäni saamiani huomionosoituksia. Pikkuruinen Kirjastoseuran Jyvä-palkinto on täyttä kirjasinmetallia (lyijyä jopa 86-prosenttisesti) enkä tahdo sitä ikinä varpailleni, mutta Jyvä kuuluu kaapin päälle.

Sanna Koiviston veistämässä Lempi-patsaassa huomio kiinnittyy Jorma Pitkäsen tunnettuun sarjakuvahahmoon, joka nostaa käsillään päätään ylemmäs. Ruma patsas, hieno symboliikka.

Vesa Kataisto -kiertopalkinto on Mari Ahokoivun piirroksin koristeltu yhden tähden jallupullo. Kustannustoimittaja Vesa on ystäväni ja Necrocomicon-sarjakuvatapahtumassa vuosittain jaettava älytön palkinto tuntuu tärkeältä, koska mitä hienompaa on kuin yhteisön arvostus, vaikka se tekeytyy vitsiksi?

Koska olen kirjoittanut kirjoista ja lehdistä koko aikuisikäni ja lienen jonkinasteinen bibliomaani, en tietenkään ole lukenut kaikkia kirjojani. En edes puolta niistä.

Käytin edellisessä kappaleessa sanaa ”koska”, en ”vaikka”. Ero on oleellinen. Työ ei lopu tekemällä, eivätkä kasat katoa lukemalla. Ajatus lukemattomien kirjojen lukemattomuudesta – saati häpeä siitä – kuulostaa lähinnä traagiselta väärinymmärrykseltä. Kirjalla on käyttöhetki, jonka tiedän voivan toteutua. En tiedä, milloin, mutta tiedän, että kun on aika lukea Sven Lindqvistin *Nyt sinä kuolit: pommien vuosisata* tai tietokirja liian historiasta 1600-luvun Lontoossa, potentia aktualisoituu. Nämä hetket ovat elämän onnellisimpia.

Välttämättä kirjan kannet eivät milloinkaan avaudu, mutta sen kanssa oppii elämään. Ajatukset ja ideat, ihmiset ja henget niiden takana säilyvät elossa niin kauan kuin ne löytyvät täältä. Olen elossa niin kauan kuin hyllynikin. Lukemisen unelma säilyy myös hengissä.

Neil Gaimanin Sandman-sarjakuvassa kuvataan unten valtiaan Morpheuksen kirjasto. Siellä on kaikki kirjat, jotka koskaan on uneksittu, nekin joita ei ole kirjoitettu. Minun kirjastoni on maanpäällinen, mutta samastun. Kasoistani löytyvät ne teokset joita tiedän ehkä vielä tarvitsevani ja nekin joita en tarvitse ja ne joita luulen tarvitsevani koska en tiedä mitä niissä todella on. Kirjoilla on käyttöarvon lisäksi odotus- ja unelma-arvoa.

Myös edustushyllyni sisältää unelmasignaalointia. En minä niitä kaikkia ole lukenut, itselleni tärkeitäkään. Enkä lue. Luen usein tuotantoja enkä niin-

kään yksittäisiä teoksia, ja jotkin kirjat omistan kompletistisuuteni ja hellämielisyyteni vuoksi. Miksi hylkäisin yhden ”väliteoksen”, kun kaikki kuuluvat yhteen?

Siksi Raoul Palmgrenin tuotannon ydin puhkuu hyllyssä suurin piirtein kokonaisuudessaan. Käytän *Kapinallisia kyniä 1–3* tai *Joukkosydäntä 1–2* aika harvoin, mutta tuntuu itsestään selvältä, että niiden kuuluu olla saatavilla ja silmieni edessä. *30-luvun kuvista* olen kirjoittanut pari kertaa eri näkökulmista, mutta on vanhentuneesta avainromaanista yhä iloa.

Palmgrenin ehkä tunnetuimman teoksen *Suuren linjan* hain Jyväskylän Työvoimaopiston kirjapoistoista ilmaiseksi hänen kuolinvuotenaan 1995, luin jo kymmenisen vuotta myöhemmin mökillä Nurmeksessa – ja nyt sille on käyttöäkin.

Vuonna 1912 syntynyt Palmgren oli viime vuosisadan huomattavimpia suomalaisia intellektuelleja ja hänen elämäntarinansa poikkeuksellisen kiinnostava. Se kertoo, miten me yksilölliset karkkipaperit ajan tuulissa lentelemme.

Koska arvostan Palmgrenia ja noita kirjoja, vieressä nojailee myös hänen kirjoittamansa *Maksim Gorki: elämä ja teokset*, takakannessa Kansankulttuurin Koiton talon kirjakaupan hintalappu: 68 markkaa. Omakseni otin sen kierrätyskeskuksesta.

En ole lukenut kirjaa, noinkohan luenkaan. Yritin aloittaa *Nuoruuteni yliopistoja* joskus, eikä siihen kauaa mennyt, kun luovutin. Gorki kiehtoo minua ahnaana kulttuurisena heilujana ja jälleen yhtenä keinuvan, väkivaltai-

Raoul Palmgren oli suomalaisen vasemmiston tärkeimpiä ja näkyvimpiä intellektuelleja toisen maailmansodan molemmin puolin, häikäisevä tyyliniekka ja terävä älykkö. Hänen viimeisiä teoksiaan oli venäläisen klassikon Maksim Gorkin elämäkerta.

Miten Gorki-kirja sijoittuu suhteeseen hänen muiden teostensa kanssa? Voiko kysymykseen vastata lukematta kirjaa? Ville Hänninen päätti yrittää.

Täyteen mittaan aloittaa Helmivyön uuden esseesarjan, jossa käsitellään lukemattomien kirjojen kautta kirjallisuuden historiaa uusista näkökulmista. Maailma on täynnä lukematta jääneitä kirjoja. Voimmeko tietää tai sanoa niistä jotain, vaikka emme koskaan lukisi niitä?

Ville Hänninen (s. 1976) on helsinkiläinen kriitikko, esseisti ja tietokirjailija, joka on kirjoittanut paljon sanan ja kuvan suhteesta. Hän on julkaissut muun muassa teokset Keskipäivän miehiä (2016) ja Kirjan kasvot (2017).

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

Kannet: JT Lindroos | oivas.com

9 789527 211854